Nasjonal dugnad skal hindre spredning av smittsom hoste og diaré!

Norge er i en unik situasjon fordi vi er fri for mange smittsomme sykdommer hos storfe som resten av Europa sliter med. Nå vil vi gjøre norske storfe enda friskere! En samlet storfenæring vil høsten 2016 starte en nasjonal dugnad for å redusere utbredelsen av smittsom hoste og diaré. Målene skal nås ved hjelp av et effektiv kontrollprogram. Sammen med krav til smittebeskyttelse danner dette grunnlaget for å innføre «Helsestorfe», som vil være et kvalitetsstempel ved salg av livdyr.

Om sykdommene

Smittsom hoste forårsakes av viruset Bovint Respiratorisk Syncytialvirus (BRSV) og smittsom diaré – såkalt vinterdysenteri – forårsakes av viruset Bovint Coronavirus (BCoV). Begge virusinfeksjonene kan medføre redusert melkeproduksjon og melkekvalitet, nedsatt reproduksjon, redusert tilvekst hos kalv- og ungdyr og økt kalvedødelighet. I besetninger som har utbrudd av disse virussykdommene kan de økonomiske tapene bli store, opp mot 300.000 kroner, avhengig av besetningsstørrelsen og antall smittede dyr. Smittsom hoste hos kalv blir i betydelig grad behandlet med antibiotika. Et nasjonalt kontrollprogram vil derfor trolig være et viktig enkelttiltak for redusert bruk av antibiotika hos kalv.

Helsestorfe

For å hindre spredning av smittsom hoste og diaré er det viktig å hindre at infeksjonene kommer inn i friske besetninger. Lykkes vi med det, vil antallet smittede besetninger reduseres raskt! «Helsestorfe» innføres for at produsenter som kjøper livdyr enkelt skal kunne vurdere hvilke dyr som det er smittemessig trygt å motta. Besetninger som leverer «Helsestorfe» oppfyller bl.a. strenge krav til smittebeskyttelse i besetningen og de har fått status «grønn» i kontrollprogrammet (se eget avsnitt om kontrollprogrammet). Disse besetningene vil få et tillegg i pris ved omsetning av livdyr (se eget avsnitt om «Helsetillegget»).

Krav til Helsestorfe

Besetninger som skal selge Helsestorfe må fylle følgende vilkår:

- Fungerende smittesluse for besøkende bestående av: (1) definert ren og uren sone, (2) egne klær og skotøy for besøkende i besetningen og (3) mulighet for å sette igjen utstyr i smitteslusa. Personer som steller besetningen må enten bruke smitteslusa eller annen inngang.
- Fungerende utlastningsrom ved levering av dyr (livdyr og slaktedyr). Utlastningsrommet skal sikre; (1) at transportøren ikke kommer inn i husdyrrom, (2) at besetningens eget personell ikke går inn på dyrebilen eller tilbake fra dyrebil til husdyrrommet uten bytte av klær og skotøy, (3) at dyr ikke kan returnere til husdyrrommet.
- Egen besetningsattest for «Helsestorfe» skal være utfylt av veterinær og attesten skal ikke være eldre enn 12 måneder. Attesten beskriver besetningens helsestatus og smittebeskyttelsesnivå. Ved hver levering av livdyr (alle kategorier) skal eier skriftlig bekrefte attesten.
- Dokumentert grønn status i kontrollprogrammet for BCoV og BRSV, dvs. at det finnes et analysesvar fra Tine Mastittlaboratoriet i Molde hvor antistoffer mot BCoV og BRSV ikke er påvist i trinn 1, 2 eller 3 innen 12 måneder fra uttaksdato jf. kontrollprogrammet. Dersom det etter uttaksdato har vært smittsom hoste eller diaré i besetningen eller det har vært livdyrkontakt med dyr fra besetning med gul eller rød smittestatus, overstyrer dette prøveresultatet. Helsestorfe kravet er da ikke oppfylt.

Økonomiske vilkår for Helsestorfe

Besetninger som leverer helsestorfe vil få en merpris ved salg av livdyr:

- Kalver og fôringsdyr får en merpris på 10 % av grunnpris
- Tilsvarende skal avlsdyr (livkyr, –kviger og avlsokser) få en merpris på 1000 kr/dyr.

Kontrollprogrammet hos melkeprodusenter

Kontrollprogrammet for smittsom hoste og diaré tar i første omgang sikte på å kartlegge smittestatus til besetningene, dvs. om besetninger er eller har vært smittet med disse to virusinfeksjonene, se figur 1. Ut fra dette håndteres dyreflyt og smitteverntiltak. Det er spesielt viktig å kjenne smittestatus i besetninger som selger livdyr slik at smittespredning ved livdyrhandel kan forhindres.

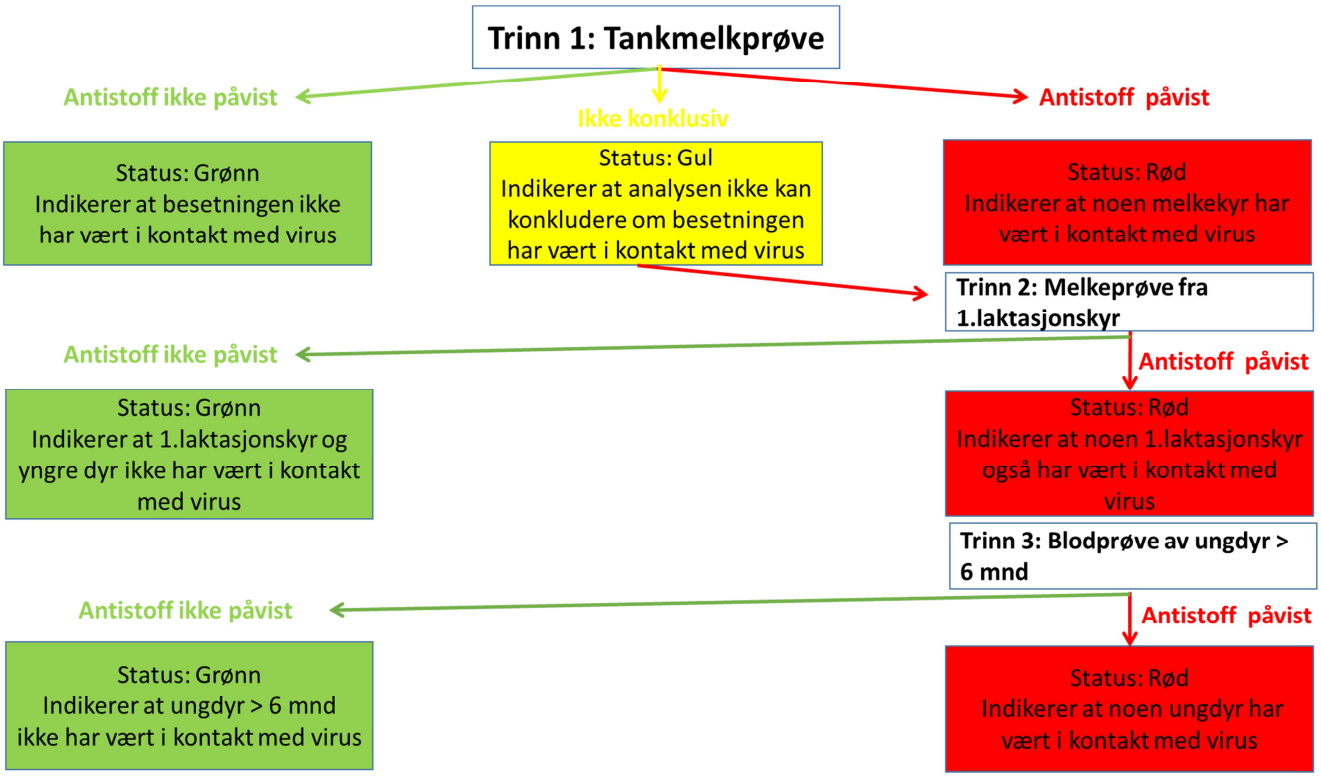

Figur 1. Skisse over kontrollprogram for melkeprodusenter.

Klassifisering av besetninger i rød, gul og grønn

Ved omsetning av livdyr er det viktig at kjøperbesetningens og selgerbesetningens smittestatus er kjent for å redusere risiko for å spre virus. Grønne besetninger antas å være fri for virus og bør beskytte seg mot introduksjon av virus. Grønn status oppnår en besetning ved at det ikke påvises antistoffer i trinn 1, 2 eller 3 og besetningen oppfyller krav til Helsestorfe. Påvises antistoffer etter trinn 3 og eller at besetningen ikke oppfyller krav til Helsestorfe blir besetningen rød. Hvis analyseresultatene ikke er konkluderbare vil besetningen bli klassifisert som gul og det anbefales å gå videre til trinn 2 eller 3.

Vaksinering av ungdyr/kvigekalver vil medføre at dyr produserer antistoffer i melk og blod. Dette vil gi rød status da det ikke er mulig å skille mellom antistoffer produsert pga vaksine eller ved naturlig infeksjon.

Hvordan oppnå grønn status?

Grønn status etter trinn 1 betyr at ingen av melkekyrne som har melket på tanken ved prøveuttaksdato har vært i kontakt med virus. Dette indikerer at det er flere år siden besetningen har hatt kontakt med virusene, se figur Besetning A

Grønn status etter trinn 2 betyr at ingen av 1. laktasjonskyrne har vært i kontakt med virus og at det er 3-4 år siden besetningen har vært i kontakt med virusene, se figur Besetning B. Som det fremgår av figuren har eldre kyr vært i kontakt med virus og dannet antistoffer i melken (rød på tankmelk trinn 1) og noen av kalvene kan ha fått disse antistoffene i seg via råmelken. Vi har ingen informasjon om virus fortsatt er tilstede i besetningen og derfor er det tatt ut samleprøve av 1.laktasjonskyrne. Hvis det ikke påvises antistoffer hos disse dyrene vil besetningen få status grønn.

Grønn status etter trinn 3 betyr at ingen av ungdyrene over 6 måneder har vært i kontakt med virus. , se figur Besetning C. Som det fremgår av figuren kan eldre kyr ha antistoffer i melken (rød på tankmelk trinn1) og 1.laktasjonskyrne (rød på 1.laktasjonskyrne, trinn 2). Noen av kalvene kan ha fått disse antistoffene i seg via råmelken så det er viktig å vente til kalvene er ca 6 måneder før de prøvetas. Besetningen vil få status grønn hvis blodprøver fra disse ungdyrene viser at de ikke produserer antistoffer og dermed ikke har vært i kontakt med virus de siste 6 måneder.

Gul status etter trinn 1 betyr at analyse av prøven ikke kan konkludere om det er antistoffer tilstede eller ikke. Ny prøve trengs for å konkludere. Besetningen vil bli klassifisert som rød. Vi anbefaler å gå videre med trinn 2 eller 3 i kontrollprogrammet.

Hold besetningen fri for BCoV og BRSV

Det er viktig å beskytte dyrene mot smitte utenfra. Sett krav til alle besøkende om bruk av smittesluse og overtrekkstøy. Besetningseier er og blir smittevernsjefen for eget dyrehold. Kjøp kun livdyr fra grønne besetninger!

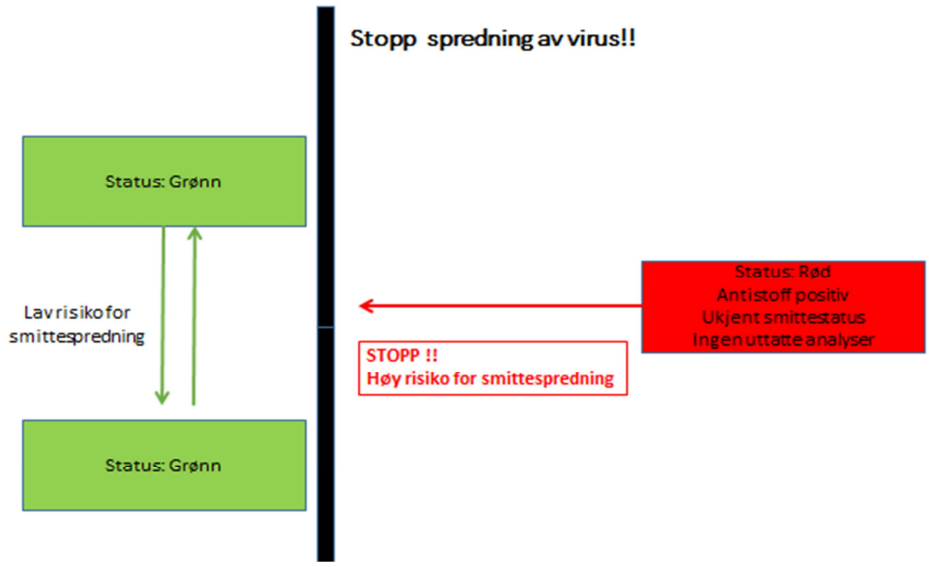

Ved utbrudd av smittsom diaré eller hoste, ta kontakt med veterinær. Veterinærene vil videre varsle TINE Beredskapssenter. For å redusere smittespredning informeres næringsorganisasjonene, produsenter, rådgivere, tankbilsjåfører, gårdstankreparatører, veterinærer, klauvskjærere, inseminører, melkemaskin-firma, livdyromsettere og slakteriene for å iverksette smitteforebyggende tiltak.

Mer informasjon? Ta kontakt med praktiserende veterinær eller TINE-veterinær for å avtale oppfølging av smittevern og videre prøvetaking i besetningen.